

ERGÄNZUNGEN.

- I. Die Wormser Märtyrer vom Jahre 1349.
 - II. Eine Liste von Ortschaften und Rabbinern, aus dem alten Memorbuch von Metz, die Verfolgungen von 1349 betr.
 - III. Ortsliste der Verfolgungen von 1298 und 1304, aus dem Memorbuch Charleville's.
 - IV. Verzeichnis von Blutorten, aus einem im 14. Jahrhundert geschriebenen Gebetbuch.
 - V. Die Marterstätten zur Zeit des schwarzen Todes, aus den Gedenkbüchern von Deutz und Bergheim a d. Erft.
 - VI. Die Einleitung des ältesten deutschen Gedenkbuches.
 - VII. Die im Nekrologium verewigten Gelehrten und Märtyrer und sonstige bemerkenswerte Eintragungen dieser Quelle.
-

I.

Die Wormser Märtyrer vom Jahre 1349.

[Strassburger cod. hebr. No. 45, f. 15 und 16; s. Einleitung.]

ואלה שמות בני ישראל הקדושים הנחרגים בקהל ווירמיישא
 שנת ה' אלפים קט' לפרט י'וד אדר שני¹⁾:
 וזכור אלהים נשמת מורינו הרב ר' שמואל בר אשר הלוי ואשתו
 מרת גוטלין בת מהר"ר אלכסנדר הכהן ובנו הנער משה ושתי בנותיו.
 מרת בילא²⁾ בת החבר ר' אליעזר וחתנה החבר ר' אליעזר³⁾ בר אפרים
 ואשתו מרת גוטלין ובניו הנערים מנחם דוד אליעזר⁴⁾ וחתנה⁵⁾ ר' ישעיה
 בר מאיר ואשתו מרת שרה ובניו הנערים ליפמן מנחם אלעזר⁶⁾ מאיר
 ובתו הבתולה רכלין⁷⁾. ובתה מרת יהודית ובנה ר' מנחם. ר' יעקב
 ואשתו מרת ורומט⁸⁾ ובניה הנערים מנחם יעקב. הזקינה מרת רבקה
 ובנה הנער. ר' שלמה בר אברהם ואשתו מרת בילא⁹⁾ ובני ביתו. מרת
 גוטלין ואמה הזקינה מרת ורומט ונינה¹⁰⁾ מרת ורומט הבתולה¹¹⁾. ר'
 נחמיה בר אברהם ובתו מרת בילא. וחתנו ר' וילף¹²⁾ ובני ביתו. החבר
 ר' יוסף ואשתו מרת אדלחייט¹³⁾ ובתו הבחורה מרת מיכלין ובני ביתו.
 ר' וידא¹⁴⁾ ואשתו מרת מיכלין¹⁵⁾. ר' שלמה¹⁶⁾ ואשתו ובני ביתו. ובנו
 ר' יהודה ואשתו. ר' יהונתן הכהן. ר' שמואל ואשתו מרת גוטהייל ובני
 ביתו. ר' פנטיין הצרפתי¹⁷⁾ ובני ביתו¹⁸⁾. ר' אשר בר משה הלוי ואשתו
 [מרת] גוטלין ובני ביתו. ר' אברהם הצרפתי ואשתו מרת טרינא¹⁹⁾.
 ר' קויפמן²⁰⁾ ואשתו מרת מיכלין ובתו הבתולה. ר' ברוך בר הילל²¹⁾

¹⁾ In den Wormser Memorbüchern lautet der Anfang ähnlich: אלה שמות קדושי פה בווירמיישא שנת קט' לפרט בעשרה באדר השני: יא' דרוגי ושרופי קדושי פה קהלת וורמיישא עם נשכ' שנהרגו ונשרפו כהיום על קדוש השם בשכר זה וכו'

²⁾ W. בילא. ³⁾ W. אלעזר.

⁴⁾ B. דוד מנחם אל'. ⁵⁾ Hds. mit Vokalzeichen.

⁶⁾ B. אלעזר. ⁷⁾ B. רעכלין. W. רכלין.

⁸⁾ W. ² und ³ פרומט. ⁹⁾ W. בילא mit Alef.

¹⁰⁾ Hds. mit Vokalzeichen.

¹¹⁾ B. und W. haben ähnliche Fassung, nur fehlt bei ihnen vor dem letzten das Wort ברת.

¹²⁾ B. ווילף. ¹³⁾ B. אדלחייט.

¹⁴⁾ W. וידא. ¹⁵⁾ B. hat noch הבחור.

¹⁶⁾ B. שמואל. ¹⁷⁾ Hds. צרפתי, nach B. geändert.

¹⁸⁾ Dieser und der folgende Eintrag fehlen in W.

¹⁹⁾ Das in W. ² und ³ und J. befindliche טרינא ist Schreibfehler für טרינא.

²⁰⁾ W. קויפמן. ²¹⁾ B. und W. הלל.

הבהן ואשתו מרת רבקה ובני ביתו. ר' דוד ואשתו מרת ריקנצא ובני ביתו ובני הבחור. ר' מנחם ואשתו מרת מדרונא¹⁾ ובני ביתו. וחתנו ר' ליפמן ואשתו. האלמנה מרת ליבא²⁾ ובנה הבחור וכתה הבתולה³⁾. מרת שרה ובני ביתה. ר' אליקים ברבי⁴⁾ שמואל הלוי ואשתו מרת מויבא ובנו. ר' שמואל ואשתו מרת טרושטלין⁵⁾ ובני ביתו⁶⁾. ר' חוקיה⁷⁾ בר אפרים ואשתו ובני ביתו⁸⁾. האלמנה מרת בילא⁹⁾ והאלמנה מרת יוטלין. רבי¹⁰⁾ מאיר בר יהודה הפרנס ואשתו מרת חנה ובני ביתו. חוקינה ורומלין¹¹⁾. מרת יוטלין ושני בניה. ר' נתן הלוי ואשתו מרת גוטא ובנו. ר' מרדכי ואשתו ובנו הבחור ובני ביתם. ר' אלכסנדר בר משה הפרנס ואשתו מרת גננא¹²⁾ ובתו מרת בונא ובני ביתו. ר' יעקב בר אשר ואשתו מרת דולצא ואמו ורומט ובני ביתו. האלמנה מרת זושא¹³⁾ וחתנת ר' נתן ואשתו מרת חנה ובני ביתו. ר' ורמלם. מרת פעסלין. ובני ביתה. האלמנה מרת גננא¹⁴⁾. ר' יוסף בר יעקב ואשתו מרת פעסלין¹⁵⁾ ובני ביתו. מרת חנה. ר' ראובן חוקן ובתו מרת ורומט וחתנו ר' שמואל ובני ביתו. החבר ר' שמעון בר יהודה ובני ביתו. ר' ישעיה. האלמנה ריינא¹⁶⁾. ר' מוכל. ר' זויסקינד¹⁷⁾ ואשתו [מרת] ועגלא¹⁸⁾ ובני ביתו¹⁹⁾. ר' נתן ואשתו [מרת] מרים. ר' אליעזר הלוי וחתנו משה²⁰⁾ ואשתו מרת גוטלין ובנו הבחור. ר' שלמה ובני ביתו. ר' גומפריכט²¹⁾ הבהן ואשתו מרת יינטא ובתה²²⁾ צימא ובתה [מרת] חנה ואישה²³⁾. ר' לימא²⁴⁾ ובני ביתם. ר' ברוך ואשתו מרת היצלא²⁵⁾ ובני ביתו. החבר ר' אברהם הלוי ואשתו. האלמנה מרת יוטא ובנה. ר' יעקב בר יהודה הפרנס ואשתו מרת זושא ובני ביתו²⁶⁾. וחתנו ואשתו [מרת] בילא. החבר ר' יצחק צרפתי ואשתו [מרת] ווייא²⁷⁾ ובני ביתו. ר' מאיר הסופר ואשתו מרת גוטלין ובני ביתו. האלמנה מרת קרונא ובנה ר' משה. האלמנה [מרת] שרה ובני ביתה. ר' יהודה ואשתו ובני ביתו. האלמנה [מרת]

¹⁾ Der Name „Matrona“ fehlt in W.³.

²⁾ W.¹ לִיבָא. ³⁾ W. und B. הבחורה.

⁴⁾ B. בר. ⁵⁾ W. טרושטלין.

⁶⁾ B. ביתם. ⁷⁾ W.² und ⁸⁾ חוקה.

⁹⁾ B. ביתם. ¹⁰⁾ W.¹ בילה.

¹¹⁾ Für רבי haben W., J. und B. הנדיב רבי = הנ״ד.

¹²⁾ Hds. וְרִמְלִים, verbessert nach W.¹ וְרִמְלִין. W.² und ³⁾ פרומלין.

¹³⁾ B. גננא. W. גננא. O. גננא.

¹⁴⁾ B. גננא. W. דושא. ¹⁵⁾ B. זושא.

¹⁶⁾ W.¹ פערשלין. ¹⁷⁾ W. ריינא.

¹⁸⁾ W.² und ³⁾ אשקוט, bereits von Neubauer nach O. verbessert.

¹⁹⁾ W.¹ ווגלין. W.² und ³⁾ אגלין.

²⁰⁾ Die letzten fünf Eintragungen fehlen in B.

²¹⁾ W. noch ר' vor dem Namen. ²²⁾ W.¹ גומפריכט.

²³⁾ W. hat nach וכתה einen Punkt, worauf צימא folgt.

²⁴⁾ Nach B. verbessert, die meisten Hdss. haben ואישה.

²⁵⁾ W.¹ und O. לִיבָא. W.² und ³⁾ לִימָא.

²⁶⁾ B. היצלין. ²⁷⁾ W. ביתם.

²⁸⁾ Nach W. aus der Lesart der übrigen Hdss. [וייא] geändert; O. ויא.

לאה. ר' ליכרמן ואשתו ובני ביתו. הזקן ר' לוי. ר' אברהם ואשתו
 [מרת] טויבא. הרב ר' יעקב ואשתו מרת גוטלין ובני ביתו. האלמנה
 מרת חנה וחתנה ר' משה הפרנס ואשתו מרת בילא ובני ביתו¹⁾ וחתנה
 ר' ורומן ואשתו מרת מרים ובתה מרת עלה²⁾ ובני ביתם. ר' יצחק בן
 הרב ר' שמואל החזן ובתו יוסכין ושני בניו הנערים. ר' יצחק ואשתו
 מרת גוטלין. ר' דוד הלוי הפרנס ואשתו ינטלא³⁾ ובתו הבחורה⁴⁾ מרת
 בילא ובני ביתו. הנער מיכל. האלמנה [מרת] גוטא. ר' אלכסנדר⁵⁾
 בר יהודה ואשתו [מרת] פעסלין⁶⁾ ובתו מרת בילא ובני ביתו. ר'
 הננאל ואשתו מרת פיארלין⁷⁾. ר' זלמן החזן ואשתו [מרת] גוטלין ובני
 ביתו. ר' בנום ואמו ובני ביתו. ר' שמואל בר יהודה ואשתו [מרת] אסתר
 ובני ביתו. ר' אהרן בר יעקב הפרנס ואשתו [מרת] יוטא ובנו הבחור.
 ר' יעקב ובני ביתו. הבחור ר' מנאל⁸⁾. ר' אורי בר שלמה הפרנס ובתו
 חמר ובני ביתו. החבר ר' משה כינור⁹⁾ החזן ואשתו ובנו הבחור¹⁰⁾.
 ר' יקר ובני ביתו. ר' אהרן ובני ביתו. ר' אליקים השמש ואשתו ובני
 ביתו. מרת אוניא המילדת ובתה מרים. ר' יצחק ואשתו ובני ביתו¹¹⁾
 וחתנו ר' אברהם ואשתו. ר' יון¹²⁾ וילד¹³⁾ ואשתו ובני ביתו ובנו ר' אברהם
 ואשתו¹⁴⁾. ובנו ר' יצחק ואשתו ובני ביתם. מרת זושא האלמנה.
 [מרת] יוטלין. מרת זלקיט¹⁵⁾ ובנה. ר' אברהם ואשתו [מרת] מרים
 ובני ביתו. הנער יוסף. ר' אלכסנדר¹⁶⁾ ואשתו [מרת] מינא ובני ביתו.
 ר' יוסף ואשתו מרת מרים¹⁷⁾ ובני ביתו. מרת גוטלין ובתה הבתולה.
 ר' דניאל ואשתו ובני ביתו. האלמנה מרת בילא ובניה וכלתה מרת
 בילא ובניה ובנה ר' שמואל. ר' יצחק ואשתו [מרת] צניא¹⁸⁾ ובתו פורא¹⁹⁾.
 ר' משה ובתו הבחורה ובני ביתו. ר' יוסף בר שמחה הפרנס ואשתו
 [מרת] מיימלין ובני ביתו. מרת דולצא ובניה. הבחור ר' יצחק. ר'
 משה ואשתו [מרת] ינטלא²⁰⁾ ובני ביתו. הזקנה מרת ציוא ובתה
 גיטלה²¹⁾ ובני ביתה. האלמנה מרת גוטלין ובנה הנער²²⁾ ואחותה מרת

¹⁾ Die meisten Hdss. haben entgegen B., welcher וְכִיתָ לiest, unsere La. וְכִיתָ. Diese Angabe bezieht sich auf מִשָּׁה ר'.

²⁾ W.¹ עלה; B. עלין. In W.² und ³ fehlt der Eigennamen.

³⁾ B. יענטלין. ⁴⁾ B. הבתולה.

⁵⁾ W.¹ אלכסנדר. ⁶⁾ W.¹ פעסלין.

⁷⁾ B. פיארלין. W. פוירלא.

⁸⁾ W.¹ מנאל, W.² und ³ und J. מענלין. O. מנלין.

⁹⁾ Dieselbe La. findet sich in W.¹, während W.² und ³ ובני החזן haben. O. liest כִּנּוּר und B. כִּנּוּר, was vielleicht der richtigen La. am nächsten liegt, da letzter Schreibfehler für כִּנּוּר sein dürfte. Siehe Note zur Übersetzung.

¹⁰⁾ Nach der בחורה folgt in W. und J. יעקב.

¹¹⁾ Die beiden letzten Eintragungen fehlen in W.¹.

¹²⁾ W. ויראל. O. und J. ויראל.

¹³⁾ Von ויראל R' bis אברהם ואשתו R' fehlt in B. ¹⁴⁾ W.¹ וילקט.

¹⁵⁾ W.¹ אכסלדר. W.² ohne Vokale, W.³ אכסלדר. O. und J. אכסלדר.

¹⁶⁾ Der Name fehlt in B. ¹⁷⁾ W. צניא. O. צניא. ¹⁸⁾ B. פורא.

¹⁹⁾ B. יענטלין. W. יענטלין. ²⁰⁾ W. und B. גוטלין.

²¹⁾ In W.² und ³ fehlen von hier ab die Eintragungen fast bis zum Schlusse unserer Liste, sie beginnen wieder mit . . . ר' דוד ואשתו (s. S. 77, Z. 10 v. o.).

מינא וחתנה ר' משה ואשתו [מרת] גוטלין ובני ביתה. ר' משה בר
אברהם הכהן הפרנס ואשתו [מרת] חנה ובני ביתו. האלמנה מרת
קיינא¹⁾ ובנה הנער שלמה. ר' שלמה הכהן ואשתו [מרת] חנה. ר' יצחק
ואשתו [מרת] עלא²⁾ ובני ביתו. הזקן ר' יעקב ואשתו [מרת] בילא³⁾
ובני ביתו. ר' שמואל בר מאיר ובנו הבחור. ר' שאלתיאל ובנו ובתו
בונא וחתנו ר' מיהקאל ובני ביתו. האלמנה גוטלין ובנה ר' יודא⁴⁾. ר'
שמואל ואשתו מרת גוטלין וחתנו ר' משה ואשתו ובני ביתם. מרת יכניט
ובניה. ר' בנדיט ואשתו מרת גוטלין ובני ביתו. ר' אברהם ובנו
הבחור ר' אשר ואשתו [מרת] בילא ובני ביתו. ר' שמחה ואשתו
[מרת] נאנא ובני ביתו. ר' משה ואשתו. ר' דודמן⁵⁾ ואשתו הזקנה
מרת בונא ובתה ובני ביתם. מרת אוניא ובני ביתה. ר' יוסף ואשתו
מרת שוניף⁶⁾. הזקן ר' יוסף ואשתו ובני ביתו. וחתנו ר' משה ואשתו
ובני ביתו. האלמנה הזקנה פעסלין ונינה⁷⁾ הבתולה. ר' משה ואשתו
[מרת] מרים ובני ביתו. האלמנה הזקנה [מרת] יוטא ובנה ר' יצחק
ובני ביתו. האלמנה מרת הננוט⁸⁾ ובתה גלוקא⁹⁾ ובני ביתה. ר' שמואל
יהודה בן החבר ר' יעקב ואשתו [מרת] גוטא ובתו מיהרטלא¹⁰⁾ ואחותו
מינא המילדת ובנה הבחור ר' יעקב ואשתו [מרת] סערלין ובני ביתו. הבחור
ר' יהודא¹¹⁾. הבחור ר' משה. הזקן ר' יהודה. הזקנה [מרת] בונא
ובתה מרת מינא. הזקן ר' מאיר בן החבר ר' יצחק. ר' ברוך בר
שמחה ואשתו [מרת] יהודית וחתנו ר' נתן ובני ביתם. החבר ר' יוסף
ואשתו [מרת] אוגלאי¹²⁾ ובנו ר' יעקב ובנו הנער. מרת גוטלין ובניה
הנערים מנחם מאיר. ר' ווסמן ואשתו [מרת] אסתר. ר' שמעון בר
עקיבא ובתו הבתולה מוימלין. ר' שמעון. ר' מאיר ואשתו [מרת]
גוטלין ובני ביתו. ר' אליעזר ואשתו [מרת] פיארלן¹³⁾ וחתנו החבר
ר' היילא¹⁴⁾ ואשתו. ר' יצחק בר משה ואשתו [מרת] אסתר ואמו.
הזקן ר' נתן ובנו הבחור. ר' חיים ואשתו [מרת] בילא ובתו הבחורה
גוטלא¹⁵⁾ ובני ביתו. ר' פֶּעֶרְצִינָא. ר' אברהם ובתו הבתולה. ר' אליקים
ואמו הזקנה [מרת] חנה ואשתו [מרת] חנה ובניו הנערים יצחק מנחם
ובתו הבתולה מינא. הבחור ר' שמואל בר אברהם. ר' יוסף ואשתו
[מרת] בילא ובנו עברלין¹⁶⁾. ר' אליעזר הפרנס ואשתו [מרת] שונלין¹⁷⁾

¹⁾ Hds. אֵינָא, W.¹ בֵּינָא. ²⁾ B. בילא.

³⁾ B. אלן. ⁴⁾ W.¹ יודא. ⁵⁾ B. דודמן.

⁶⁾ So ist mit W.¹ für das in der Hds. erscheinende שִׁנִּיף zu lesen gegen W.² שִׁנִּיף und B. שִׁנִּיף. W.¹ hat, wie bereits bemerkt, die richtige La., welche jedoch durch die falsch gesetzten Vokalzeichen verdunkelt ist.

⁷⁾ B. ובינא. ⁸⁾ W.¹ הננוט.

⁹⁾ W.¹ קלוקא. ¹⁰⁾ W. מיהרטלין.

¹¹⁾ Das Alef in der Hds. ¹²⁾ W. אוגלא. B. אגלא.

¹³⁾ W.¹ פיארלן. ¹⁴⁾ W.¹ היילא. ¹⁵⁾ W.¹ גוטלין.

¹⁶⁾ W. עברלן. ¹⁷⁾ B. שונלא.

ובניו הנערים אברהם יוסף ובתו הבתולה ברוינבין¹⁾. האלמנה מרת שפרינצא וחתנה ר' מאיר הפרנס ואשתו [מרת] רעכלטרוט ובנותיה גוטא ושרה ובניה הנערים משה ומאיר ובנותיה מיימלין בילבין²⁾. ר' אליעזר הלוי ואשתו ובני ביתו וחתנו ר' יוסף. החבר ר' אליעזר ואשתו [מרת] מעטין ובנו הנער קופלין ובתו. ר' שמואל. ר' יצחק הלוי ואשתו ובני ביתו. ואחותו [מרת] שרה ובנותיה. מרת צאריט בת הקדוש ר' אברהם ובתה רעכלין ושני³⁾ בניה. ר' יחיאל ואשתו [מרת] בונא ושני בניו. הבחור ר' מנחם. הנער יוסף בר אברהם. ר' מולין⁴⁾ ואשתו. ר' מנחם ובני ביתו. ר' אברהם ואשתו [מרת] שרה ובני ביתו. ר' יוסף ואשתו ובני ביתו. ר' יצחק ואשתו [מרת] גוטלין⁵⁾ ובני ביתו. ר' דוד ואשתו [מרת] צימלין⁶⁾ ובני ביתו. הוקינה מרת שרה ונינה. ר' ישראל ואשתו. ר' יצחק⁷⁾. ר' מאיר בן הקדוש ר' יחיאל ואשתו [מרת] טילא⁸⁾ ובנו הנער. ר' יחיאל ואשתו ובנו הנער. ר' שמואל ואשתו [מרת] בילה ואמו [שנהרגו ונשרפו על יחוד השם]⁹⁾ בשכר זה תהא נשמתם צרורה בצרור החיים עם שאר צדיקים וצדקניות בנן עדן ונאמר אמן¹¹⁾:

II.

Eine Liste von Ortschaften und Rabbinern, aus dem alten Memorbuch von Metz, die Verfolgungen von 1349 betr.

[Abschrift Carmoly's im Nekrologium, Blatt 94; siehe Einleitung.]

שפיאד [ובראשם הרב ר' אליקים]¹⁰⁾.
ווירמישא [וראש הנהרגים הרב ר' שמואל בר אשר הלוי].
מוגענצא [ועל צבאם הרב ר' מאיר בר אורי].
אופנהיים [ובראשם הרב ר' יוסף בר ישראל].

¹⁾ W.¹ ברוינבין. ²⁾ W.¹ בילבין. B. בילבה.

³⁾ Hds. שני. ⁴⁾ W.¹ מולין.

⁵⁾ In W.¹ fehlt der Name.

⁶⁾ W.¹ צימלין. O. ציוא. B. ציוא.

⁷⁾ Dieser Name ist in der Hds. hier zweimal verzeichnet.

⁸⁾ W.¹ und ⁹⁾ B. בן החד.

⁹⁾ W.¹ טילא. O. טילא. B. טילא.

¹⁰⁾ B. ונשרפו על קדוש השם.

¹¹⁾ Während B. den Satzesatz von תהא ab in Abbreviaturen giebt, folgt in W.¹ zu Ende die liturgische Notiz ואהחיל אב הרחמים.

¹²⁾ Das in Parenthese Stehende ist Zusatz Carmoly's. Da dessen Notizen der Ergänzung und Richtigstellung bedürfen, so verweisen wir auf die in der Einleitung gemachten Ausführungen.

קובילעניץ, קולוניא נאכעם הרב ר' יוסף והרב ר' שלמה והרב ר' יואל והרב ר' משה הכהן, רומנבורג, וירצבורג, נורנבורג, שטרסבורג, נעם הרב ר' יעקב, באזליא נאכעם הרב ר' שלמה, ערפורט, נעל צאם הרב ר' אלכסנדר הכהן, מוילעווין נאכעם הרב ר' אליעזר, נורטחווין נאכעם הרב ר' יחזקאל, בר בארד וכו' הרב ר' מאיר, מיינבורג, נוי[מ]בורג, חל נאכעם הרב ר' יחזקאל, והרב ר' שלום ממיינבורג, אויגשבורג¹⁾, נערלינגען, אולמא, רעגנשבורג, לנדשטאט, עסלינגען נאכעם הרב ר' דוד, אוברלינגען, צורכא נאכעם הרב ר' משה, ורנאבורט נאכעם הרב ר' אפרים, איגרא, קרימזא נאכעם הרב ר' יצחק והרב ר' אהרן בר יונה, דערטמוינדא²⁾, מוינשטאט, מינדא, ברעסלא, קראקא, טרירא, פראג, ווינא, טרינטא נאכעם הרב ר' מנחם ספרדי, פסי, וויינבורג, שוויינבורט, ניישטאט, קושטניץ, קאבינשבורג, ואלצבורג, שאפחווין, האגנוי³⁾, פרידבורג, באמבורג, אופל, ווערטום, לנדא, מרבורג, וועזילר, דילינגען, קולמער, נירנא, קוברין, פאליי, ארנשטאט, הילדסום, ווינטרטור, לינדווא, ברונשוויק, מירבורג⁴⁾, וילונגן⁵⁾, אלציי, בוצבאך, מיקלבורג.

גורות קט [עוד שם שמות מדינות].

מריק, פרנקין, ריינס, דורלינגען, וקסין, בייראן, שוואבן, הולנד, בראבנט, צרפת, אושטרייך, שטייראן, קערנטיין⁶⁾, פיהם, מרק בראנבורג⁷⁾, מיישין, עלויש, וועשטפאלן, מדינת ספרד, מדינת ווא:

III.

Ortsliste der Verfolgungen von 1298 und 1304, aus dem Memorbuch Charleville's.

[Nach unseren Quellen richtiger Abdruck aus Jellinek, Märtyrer- und Memorbuch (Kontres hammekonen), Wien 1881, S. 9; siehe Einleitung.]

⁸⁾ ואלו הכפרים והעיירות וברכים שמסרו נפשם על קדושת השם. מי שאמר די לעולמו ואמר די לצרותינו:
רומנען, נאנשטאט, מיינבורג, ווינבורג, אושטאט, קיינינג⁹⁾, לודא, גוגלינגען, מוזבך, איפהובן, הוהשטיין, הוורט, שוויינבורט, איקולצהם, וורכעם, איברמנשטאט, אורנגו, איילונגן, דינקלשפועל.

¹⁾ „Halle, Magdeburg, Augsburg“ sind später nachgetragen.

²⁾ Vorl. דערטמוינדא. ³⁾ Vorl. האגט. ⁴⁾ Vorl. מיינבורג.

⁵⁾ So! Wahrscheinlich: וילונגן. ⁶⁾ Vorl. קערנטיין. ⁷⁾ Vorl. בראנבורג.

⁸⁾ Dieser Liste voran gehen die Seelengebete für Mar Salomo und dessen Frau Rahel, Mar Isaak und dessen Frau Bela (Zoll in Koblenz), R. Simon, d. Gr., R. Gerschom, R. Jakob Tam, R. Samuel b. Meir, während die Jiskor für R. Meir und R. Baruch folgen.

⁹⁾ J. קיינינג.

אומינגן, טרוהדינגן, הוהנמרוהדינגן, אונטרווינדשפאך, גונצחוון, בישופשהם, קרלשטט, מעיינינגן, מונריכשטט¹⁾, ווערטהיים, ווישנבורק, בירכינגן, אייכשטיין²⁾, פיטנקנפא, לוגינגן, הורנהם, נומרקט, ענטזן, ויקורצחם, אופנהיים, וושינדורף³⁾, צינא, וולקא, גרידינגן, קרנא, להטנוולש, קונשטט, גירולצחובן, אווא, ורוידנפרק⁴⁾, שונוולט, נורדלינגן, ביברט, ורישטט⁵⁾, היידיק, אנבירק, הולוולט, הערשפרוק, וולדנבערק, זונטהיים, וולפשאקק, ריטנבורק, אלטורף, אינגלווינגן, נידאנווא⁶⁾, מייקטמולא, ווירצבורק, נורנבערק, ריטנבורק, באבנבערק, ווידן, קונצלזאווא, שלוונגן, מעלריכשטט, נוישטט, היימינגשוולט, רנדרואק[ר], ווהבורק, גרטא: וישניו, קולאדא⁷⁾, גוטא:

IV.

Verzeichnis von Blutorten, aus einem im XIV. Jahrhundert geschriebenen Gebetbuch,

früher Besitz S. J. Halberstams in Bielitz, jetzt Eigentum A. Epsteins in Wien [siehe Einleitung].

ואחר כך⁸⁾ יזכור התרגומים של הקהילות.

1. יזכור השם נשמת התרגומים של קהילת מנצא שנהרגו על קדושת השם הקב"ה יזכרם וכו'. 2. שפירא. 3. גרמישא. 4. וורנקוורט.

ואחר כך יזכור כל יישוב ויישוב.

5. קהלת קולוניא. 6. אלנירא, נושא, ויבלוורדא⁹⁾, זיבירך¹⁰⁾, בונא, ארא, ארוילרא, זינצא, מולנהיים, זנטן, לינשא, קנפנא, וולא, דינצלכא, בוכהולצא, 7. מונשטרא, קושפילדא, בורא, וידברוגא, המלא, איינבא, וילדשהוויין, אירפורט, וישניוא, וורנקוויין, קולדא, ארנשטט¹¹⁾, 8. בובינברך, בירכיים¹²⁾, קולשיים, רילין, הלא, מירבורך, קובורך.

¹⁾ J. אולריכשטט. Im Martyrologium S. 111 a erscheint dicht neben מולריכשטט noch ביעלריכשטט, wie auch im Cod. hebr. 87 (42) der Hamburger Stadtbibliothek, fol. 37. Die Begründung unserer La. siehe bei der Übersetzung der 1. Ortsliste im Martyrologium, Absatz II.

²⁾ J. אינשטיין. ³⁾ וושינדורף. ⁴⁾ וואדנפרק. ⁵⁾ J.

⁶⁾ J. אינשטט. ⁷⁾ J. קולמרא. ⁸⁾ J. איראגוא.

⁹⁾ Vorangehen die mit der Bitte רבינו שלמה בר יצחק. רבינו שמעון הגדול. 2. גרשם מאור הגולה הנ"ד יעקב. 6. רבינו מאיר ורבינו פרץ. 5. ורבינו שמואל אחיו ורבינו יצחק בן אחותם. Dann folgen in sechzehn einzelnen Absätzen, welche stets mit dem üblichen יזכור eingeleitet werden, Städte, Dörfer und Länder, in welchen Verfolgungen wütheten.

¹⁰⁾ J. וויפלורדא in einem Machsor-Ms. zu Oxford (Neub. Cat. Nr. 1108); vgl. Rev. IV, 20.

¹¹⁾ Berliner und Neubauer ויברך (Biebrich).

¹²⁾ Berl. „Burgheim“. ¹³⁾ Neub. בורכיים. ¹⁴⁾ Berl. ארנשטין. ¹⁵⁾ Neub. ארנשטידא.

קרנא¹⁾. ביירוט. וישוילט. הולבילט. הושטירא. נוישטט. נוימרט²⁾.
 9. נורבירך³⁾. בירכונגא. גרידינגא. אייכשטט⁴⁾. איינגולשטט. קילהיים.
 אמבירק. ולצבך. הירצברוגא. ארלכך. וינדשהיים⁵⁾. קיצינגא⁶⁾.
 איפהוין⁷⁾. בולקא. גירולצהוין. הוברט. 10. רייגינשבורק. וירצבורג⁸⁾.
 קרלשטט. הואנבורק. המלבורק. מולריכשטט⁹⁾. נוישטט. מיינינגא.
 רומהילט. שמלכר. וונגא. שווינוורדא. אושינוורט. אווא¹⁰⁾. אופנהיים.
 אנולצבך. וי[נ]דשכך¹¹⁾. וישינבורך. הרדא¹²⁾. אוטינגא. ווהטו[נ]ק¹³⁾.
 11. רומנבורג¹⁴⁾. אנולצבך. נורדלינגא. וולשטיין. שפילא. קולשיים.
 וולדבירך. נידנאה. מובך. הילפרונגא. גרטא. נפרך. זונשהיים.
 וינהיים. לוטרבך. רוקינהוין. אלצא. צילא. לינגא. לוטרא. אומלבורך¹⁵⁾.
 קרוצנכא. לורכא. קובלינצא. בכרכא. וויזלא. בופרט. מונשטט-
 מינוולטא¹⁶⁾. כובמא. קובירן¹⁷⁾. בירקשטלא¹⁸⁾. 12. טריירא¹⁹⁾. לינפורך.
 ביינקנפא. צינהוין. גילנהוין. אורכא. שטולצבורק²⁰⁾. וולדא. בשלא.
 בישופשהיים. רינייקא. גמונדא. לורא. וויירטהיים. מירגנטהיים.
 וויקרטשהיים. שטיין. רומינגא. בורנא. לוכנא. שיינא²¹⁾. זימרט²²⁾.
 וושטירין²³⁾. השלא²⁴⁾. ברשילא. טרודא²⁵⁾. גולדכך²⁶⁾. ולצבורק. וילכא²⁷⁾.
 אושפינבורך. מרפורק. מונכא. לנדשהואט. פראגא:

13. צרפת. 14. איינגו ופייטא ובירטיינגא²⁸⁾. 15. איי הים ואנגילטירא.
 16. אילזאשא ואושטריכא וכיהם וקירנטא וארץ יון וכל קדושי ישראל
 הקרובים והרחוקים שנהרגו ונשרפו על קה"ש הקדוש ברוך הוא יזכרם
 ויפקדם וכו'²⁹⁾:

1) Neub. קרבא. 2) So Berliner; Neubauer setzt noch in Klammern ביימרט.
 3) Halberstam liest: נורבירך.
 4) Berl. und Neub. אייכשטא. 5) Berl. und Neub. וינדשהיים.
 6) Berl. und Neub. קיצינגא. 7) Berl. und Neub. איפהוין.
 8) Die La. mit 'ג' nach brieflicher Mitteilung Halberstams. Die beiden Abdrucke mit 'ך'.
 9) Berl. und Neub. מולרשטט. 10) Vorl. אורא. 11) Berl. וירשכך, Neub. וירשכך.
 12) Berl. und Neub. חרדא, Letzterer ausserdem noch חרדרו.
 13) Berl. und Neub. ווהטו[נ]ק. 14) Mit 'ג' La. Halberstams.
 15) Berl. und Neub. פוטלבורך.
 16) Berl. und Neub. sehen in den beiden letzten Namen zwei Ortschaften. Das zweite Wort liest Neub. בנימילטא.
 17) So, und nicht קובורך, wie Berl. und Neub.
 18) La. im Machsor-Ms. Oxford (s. oben, S. 79 Note 9).
 19) Neub. טריירא. 20) Halberst. שטולצבירך, Berl. שטולצבורך.
 21) So Neub., Berl. liest טריינא. 22) Berl. und Neub. זימרט.
 23) Berl. und Neub. וושטירט in den Drucken. 24) Berl. und Neub. השלא.
 25) So lesen Halberst. und Berl.; Neub. hingegen עבדא.
 26) Halberst. und Berl. גולדנך, Neub. גולדנך.
 27) Neub. בילכא. 28) Fehlt bei Berliner.
 29) Zum Schlusse folgt ein allgemeines Seelengebet: יזכר השם נשמת כל חרוגי ישראל שנהרגו ונחנקו ונשרפו ונגררו ונשחטו ונטבעו ונתלו ונאפנו על יחוד השם בשכר זה ויפקדם ויזכרם הקב"ה עם נשמת אברהם יצחק ויעקב שרה רבקה רחל ולאה ונשמת שאר צדיקים וצדקניות. יהי חלקם בן עדן אמן:

V.

Die Marterstätten zur Zeit des schwarzen Todes.

[Von neuem ediert nach dem alten Deutzer Memorbuch, Blatt 70–74a, und berichtigt nach dem Gedenkbuche der Gemeinde Bergheim a. d. Erft. Siehe Einleitung.]

שנת ה'מס'י¹⁾ לאלף הששי החל הרשע מן המים הודונים במדינת עלוש²⁾ ושמענו שנהרגו ארבע עשר מדינות בעו"ה³⁾ והיו בהם ששים קהלות ומאה וחמשים ישובים ומשם נתפשט הרשע עם חיילותיו ובא לארץ אשכנז והרג בעו"ה⁴⁾ גם שם והחריב קהלות וישובים הנזכרים שמה למטה: לכן חייבים כל בית ישראל להזכורם בין פסח לשבועות בשבת הסמוך לשבועות וגם פעם שנית בשבת שבין שבועה עשר בחמוז לת"ב⁵⁾ הסמוך לת' באב הנקרא שבת שחור וימים בנו מקרא שכתוב⁶⁾ ובני ציון גילו ושמחו בה' אלהיכם כי נתן לכם את המורה לצדקה ויורד לכם גשם מורה ומלקוש בראשון:

הזכרת הקהילות הקדושים מתחילין כאן. יזכור אלהים הרוגי ושרופי קהילות שטראסבורג ולומדיה ויושביה. מהר"ר יעקב חלפן. מהר"ר מנשינט בר זרח. מהר"ר אהרן⁷⁾. טנא. רובך. הויגנא⁸⁾. ווישנבורג. צייברא עם נשמת אברהם יצחק ויעקב שרה רבקה רחל ולאה ועם שאר צדיקים וצדקניות שבגן עדן אמן: יזכור . . . קהילות שפיירא ולומדיה ויושביה. לווינ[ש]טין. גער[מר]שהם⁹⁾. סברנום¹⁰⁾. לוטר. ניקשטאל. קוולא. לנדא. נוישטאט. וואכנהם. טירקהם. דיטשהם. וינשהים. ויצענליך¹¹⁾. עפינגין. ברויסל עם נשמת . . . קהילות ווירמישא ולומדיה ויושביה. מהר"ר שמואל הלוי ליינגין¹²⁾. העפנהיים. בינשהים. לויטנבורג. אלצא. אודרנהם¹³⁾. היידלבורג. וויינהם. שרישהיים. עברכך. ערפך. מאובך עם נשמת . . . יזכור . . . קהילות מענץ ולומדיה ויושביה. מהר"ר יוסף תנא. אופנהיים. בינגא. קרייצנך. ווברנהם. קירין¹⁴⁾. מושיל. ברעצנהם. רוקנהוין. עלטשולד עם נשמת . . .

¹⁾ Dieses Wort enthält den Zahlenwert 108, d. i. 510 Sder jüdischen, 1348 der christlichen Zeitrechnung.

²⁾ Brisch (Geschichte der Juden in Cöln), welcher in den „Urkunden“ S. 24 einige Zeilen dieses Anfangs mitteilt, liest: בראבנט = Brabant.

³⁾ und ⁴⁾ בעונותינו הרבים ⁵⁾ השעה באב ⁶⁾ Joel 2, 23.

⁷⁾ Beide Personen werden bei J., welcher das ןרח übersehen hat, zu einer.

⁸⁾ Bergh. הונא ⁹⁾ Nach Bergh. berichtigt.

¹⁰⁾ Bergh. צברנא ¹¹⁾ Deutz ווינענליך, Bergh. וישטליך.

¹²⁾ Deutz לוינגין ¹³⁾ J. אודרנהם.

¹⁴⁾ Fehlt bei J., ist im Deutzer Memorbuch verblasst, im Bergheimer aber noch deutlich zu lesen.

יזכור ורנפורט ולומדיה ויושביה. מהר"ר גומפריכט.
הענאו. בוכנהויון. שטיינהם. אובנבך.¹⁾ ועליקשטט. טיפּורג.²⁾
אושנבורג.³⁾ מילטנבורג. אמרבך. בוכהם. דורין. קולשהיים.
בישופ[ש]היים. ווידרנא. לאוין[דן]. מערגטהיים עם נשמת

יזכור ווירצבורג ולומדיה ויושביה. מהר"ר גולטקנאפפא.
קצינגאן. איפהוכן. שווינפורט. הופרט. קויניגשבערג. עברין. באמברג.
מאויניגין. קויבורג.⁴⁾ הילפרהויון עם נשמת

יזכור נורנבערג ולומדיה ויושביה. האחים הר"ר זוסמן
ומהר"ר גרשון. נוישטט. ווינדסהיים.⁵⁾ נוימרק. הערשברוג.⁶⁾ עם
נשמת

יזכור קהילות רוטנבורג ולומדיה ויושביה. מהר"ר יצחק.
אָן־שפּך. גונצנהויון. עם נשמת

יזכור קהילות אולהם⁷⁾ ולומדיה ויושביה. דילינגאן.
כאפפינגאן. עהינגאן. גרוישפך. ריינא. אַמלכך. הארנבורג. מעמינגאן.
גונדלפינגאן. איירלינגאן⁸⁾ עם נשמת

יזכור קהילות נערלינגאן⁹⁾ ולומדיה ויושביה. קרלשהיים.
טרוילינגאן. טרודינגאן. דינקלשפיל. הל. היילפרין. אורינגאן עם
נשמת

יזכור קהילות ווירטנבורג ולומדיה ויושביה עם נשמת
יזכור אויגשבורג ולומדיה ויושביה. אינסברוק. לנצהוט.
מולדורף. וושרבורג. לאווי. ראבנשבערג. בורקנהויון עם נשמת
יזכור קהילות פסוי¹⁰⁾ ולומדיה ויושביה. שטרוינגן. הלוא.
ולצבוריק¹¹⁾ עם נשמת

יזכור קהילות קרעמו ולומדיה ויושביה עם נשמת
יזכור קהילות ומלכות קרוויקא¹²⁾ ולומדיה ויושביה. ביטום.
עם נשמת

יזכור לינצא ולומדיה ויושביה . . .¹³⁾ פושקאי עם נשמת
יזכור מלכות פרויבנצא ¹⁴⁾ בעבור שנתייסרו בכל
מוני מיתות על קדוש השם בשכר שקדשו השם הקב"ה ינקום דמם
ויוכרם לטובה עם נשמת

יזכור מדינת בורגוניא עם נשמת

¹⁾ Corrigiert nach Bergh.; Deutz hat Offenburg.

²⁾ J. טיפּורג. ³⁾ J. איטנבורג. ⁴⁾ Hds. קויבורג.

⁵⁾ Hds. וישטהיים. ⁶⁾ Hds. הערשברוג. ⁷⁾ Bergh. אולמא.

⁸⁾ Bergh. אוטלינגן. ⁹⁾ J. ערלאנגן.

¹⁰⁾ Beide Listen haben פויסין.

¹¹⁾ Deutz נאצבערג. ¹²⁾ Bergh. קראקא.

¹³⁾ Von den an dieser Stelle verlöschten vier bis fünf Namen hat J. den einen לאבויין אויפל. מיישטערבערג. שטעדעלאן. In Bergh. folgen nach Linz: gelesen, was sicher incorrekt ist.

¹⁴⁾ Der nun folgende Schlusssatz der Haskara fehlt bei Jellinek.

יזכור מדינת שוואבן
 יזכור קהילות ברעשא¹⁾
 יזכור אוברלינגאן ולומדיה ויושביה קושטניץ. שטיי.
 ועלקירכן. דיסנהובן. צוירך עם נשמת
 יזכור שופהויון ולומדיה ויושביה. מהר"ר אהרן בר משה²⁾
 שנשרף על יחוד השם עם נשמת
 יזכור קהילות באויל. מהר"ר משה. ראפשווילר. עטוויילר.
 ענהיים. קיורשבערק. פרייוך. זנהיים. רושהיים עם נשמת
 יזכור קהילות ברעסלא ולומדיה ויושביה עם נשמת
 יזכור קהילות נוישא ולומדיה ויושביה עם נשמת
 יזכור קהילות שווייניץ ולומדיה ויושביה עם נשמת
 יזכור קהילות האל ולומדיה ויושביה עם נשמת
 יזכור קהילות מיידן בורג³⁾ ולומדיה ויושביה עם נשמת
 יזכור קהילות אירפורט⁴⁾ ולומדיה ויושביה. מהר"ר זוסקנט
 חבן הגדול. ארנשטיין. אלמנוי. ווימור. ווישניא. ערבא⁵⁾. אייונד.
 ואך. גושא. וריצלר⁶⁾ עם נשמת
 יזכור קהילות נורטהויון ולומדיה ויושביה מהר"ר יעקב הוקן.
 שטלבערג. עלריך. ורנקהויון⁷⁾ [זנגיר⁸⁾הויון. קודלהויון עם
 נשמת
 יזכור קהילות מילנהויון ולומדיה ויושביה. מהר"ר אליעזר.
 עשווא. הירשועלד. הייליגשטא. הילדסום עם נשמת
 יזכור קהילות בולרא ולומדיה ויושביה. גאלהויון. וועצלר.
 ורידבורג. וורין. גיסן. שטיינהם עם נשמת
 יזכור קהילות עסלינגאן ולומדיה ויושביה. רויטלינגאן.
 וויילא. פפארצהיים. ביינהנגאן. גיזלינגאן. הונבך⁹⁾. עטלינגאן. טורליך.
 געפינגאן עם נשמת
 יזכור מדינת העסקן. מרפורג. הומבורג¹⁰⁾. רועליבורג.
 רודנבורג עם נשמת
 יזכור קהילות קיבלענץ ולומדיה ויושביה. לונשטיין.
 ברויכ. פופארט. ווייל. קאוי. בכרך. לימפורג. מונטפויאר. דיצא.

1) Bergh. ברעשא. In einer, in einem Oxford Ms. (Mich. 74, Neubauer, Catalogue, No. 1171) aufbewahrten Liste findet sich die La. ברעש. Vgl. Rev. IV, 20, Z. 8 v. u.

2) J. fügt הכהן hinzu, welches jedoch in der Liste fehlt.

3) Bergh. מיידבורג. 4) J. עירפורט.

5) Bergh. ברקא? Oder sollte an Bebra, Hohenebra und Nebra zu denken sein?

6) Fast alle Namen dieses Jiskor sind bei J. falsch.

7) Der nach „Frankenhausen“ folgende Ortsname ist nicht zu entziffern, J. liest קויליהויון und זנגיריהויון, dem noch דודיששטט. Bergh. hat ganz deutlich טויברשטט folgen.

8) Ergänzt nach Bergh., siehe vorhergehende Note.

9) Hds. und Bergh. הנוכר.

10) In Bergh. folgt nach Homburg nur noch אבילבוריק.

אנדרנכט¹⁾ מאייען, מינשטער, אלן קרדן, מודין, קוכהיים, צעל.
ביילשטיין, עם נשמת

יזכור קהילות טריאר ולומדיה ויושביה בערניקשטול²⁾.
טרובאך, ויעטליך³⁾, ווענרלינגאן⁴⁾, עטרניך, לוצילבורק עם נשמת
יזכור קהילות בראכנט ולומדיה ויושביה אנטדארף⁵⁾ עם
נשמת

יזכור קהילות מעביל⁶⁾ ולומדיה ויושביה עם נשמת
יזכור קהילות ברויסל ולומדיה ויושביה עם נשמת
יזכור קהילות זנטין ולומדיה ויושביה עם נשמת
יזכור קהילות (שטיפט) מוינשטער ולומדיה ויושביה, אַטריך.
ברוך, קאפיל⁷⁾, הערפארט⁸⁾, בילפֿעלד, הארשטאף⁹⁾, ביטהיים.
שונעדארף, עם נשמת

יזכור דורטמונד, אוסנבורג, וושט, בלבורן . . . עם נשמת . .
יזכור קהילות מיישן, נישא, אילוא, גובינא ולומדיה
ויושביה עם נשמת
יזכור קהילות פראג ולומדיה ויושביה מהר"ר מענדלן ושאר
לומדים עם נשמת

יזכור קהילות קולוניא ולומדיה ויושביה¹⁰⁾, מהר"ר יוסף
בר יצחק, מהר"ר יואל בן מהר"ר מרדכי, מהר"ר שלמה בן הח"ר
יעקב, מהר"ר יעקב בר יהושע, הח"ר משה בן הח"ר ירחמיאל ב"ץ.
הח"ר משה בר שמואל, הח"ר משה בר שמעון הלוי, הח"ר משה
בר שמעון, הנ"י¹¹⁾ ר' יוסף בן הנ"י ר' יהודא¹²⁾, בוגא, לבניך.
ארווילר, וינצ'ך, רימאגן, קרפאן, דווארן, בויגיל, לינץ¹³⁾, אלדנהובין.
רוידינגין¹⁴⁾, איוסקירכן, קולצוויילר, גלאדבך, ערקילעניץ, דוילקן.
קעמפֿן¹⁵⁾, אוירדינגאן, ניישא, הנגבך, מונחס, שטומל, ברוכא.
דוירמאגן, בערק, נוייאמעגן, בערגא, ארנהיים, ווטווינא, שוואל¹⁶⁾.

¹⁾ Das N steht deutlich in der Hds., J. 8...

²⁾ Übereinstimmend mit Bergh., welches jedoch das Wort zu trennen scheint.

³⁾ Bergh., ויעטליך.

⁴⁾ Für diesen Namen hat Bergh. ווייד, ווינדלינגין.

⁵⁾ Bergh., אנטדך.

⁶⁾ Vor Mecheim führt das Bergheimer Memorbuch noch לוויין an.

⁷⁾ J. קנפֿרד. ⁸⁾ J. וירנדארף.

⁹⁾ J. דעטמאלט, was beide Quellen nicht verzeichnen.

¹⁰⁾ In Bergh. folgt hier אפרים.

¹¹⁾ החבר = הח' Jellinek liest beide Male הנדיב = הנ'.

¹²⁾ In Bergh. ist die Stelle corrumptiert. Sie lautet: משה יוסף . . .
בר יואל

¹³⁾ Verbessert nach Bergh., welches die La. für das früher stehende Lechnich, das es erst an dieser Stelle bringt, bietet.

¹⁴⁾ Verbessert nach Bergh., Deutz: אדינגאן.

¹⁵⁾ Nach Kempen folgen in Bergh. קרפֿין, וויש.

¹⁶⁾ Das bei J. hier folgende מעביל steht in den Vorlagen nicht an dieser Stelle.

דעבינטר. קמפ'. מוינשטראייפיל. גירולשטיין. מטלדסום¹⁾. עלנאר²⁾.
וויברך. בלנקבורג. הכנבורק. ראטציבורג. דוייץ³⁾ עם נשמת
יזכור קהילות מדינת מרק ולומדיה ויושביה. מהר"ר יוסף
ומהר"ר שלמה בני [ר'] יעקב. בערלינא. שטענדיל. אנגימונד. אושטערבורג.
שפנדא. עבור שנתווסרו בכל מיני מיתות על קדוש השם עם נשמת . . .
יזכור אלהים נשמת חרוגי ושרופי של הקהילות והישובים עם
נשמת אי"ו שררו"ל עבור שנהרגו ושנטבעו ונשרפו ונאפנו ונחלו ונעקרו
ונחנקו ונקברו חיים ונתיסרו בכל מיני מיתות על קדוש השם בשכר
זה המקום יזכרם לטובה עם שאר צדיקים וצדקניות שבגן עדן אמן:
יזכור אלהים נשמת חרוגי ושרופי של כל הקהילות והישובים
עם נשמת אי"ו שררו"ל עבור שטרחו עבור הקהילות ובטלו שמדות
והוציאו ספרי תורות מידי חגוים והניחו מנכסיהם בהקדשות בשכר זה
המקום יזכרם לטובה עם שאר צדיקים וצדקניות שבגן עדן אמן:

VI.

Die Einleitung des ältesten deutschen Gedenkbuches.

1) בשנת ון לפרט לאלף השישי⁴⁾ ביום ה' ח' בכסלו התחילו
הקהל להתפלל בבית הכנסת החדשה בששון ובשמחה. ובתוך שנה זו
כתבתי ספר זכרון הזה לכבוד הבורא ולכבוד המקדש החדש. יצחק
בר שמואל ז"ל ה' ממיינינגן:

אנילה בוני. המלך במסיבו. יתן שוכנתו בו. וכו' יחיל טובו. עד
כי יבוא. שילה לעם קרובו. ועד חנה. מר שמשון בנה. ובחצנע לכת.
אץ במלאכת. מתחילה יסודו. עד גמר הודו. ולאחר סיימו. הלך לעולמו.
ובעזרת נדיבים. ובנדבת טובים. הבנינים נחוצים. הלא הם כתובים.
על ספר אהובים. ישינו אדמה שוכבים:

אותם הנשמות מזכירין בכל שבתות השנה.

מר שלמה ומרת רחל שטרחו עבור קהילות⁵⁾ ובטלו גזירות:

¹⁾ So! Fehlt bei J.

²⁾ Beide Hdss. haben diese La.; vielleicht ist das † in † zu ändern und עלנאר (Elner = Eller) zu lesen.

³⁾ Bergh. דייץ.

⁴⁾ In der Hds. beginnt die Pagination mit Blatt 46. Siehe Einleitung.

⁵⁾ Das ה ist durch Wurmfrass zerstört. ⁶⁾ = זכרוננו לחיי העולם הבא.

⁷⁾ Diese in der Hds. mit Punkten versehenen beiden Wörter enthalten, wie das vorangehende ון und das folgende בנה, welches Carmoly (die Juden in Mainz etc. in Jsraelit VII, 379) als Abbréviation für Ben Naftali Hirsch deutet, ihrem Zahlenwerte nach die Jahreszahl 57, d. i. 5057 der jüdischen und 1296/57 der christlichen Zeitrechnung.

⁸⁾ Die letzten drei Wörter sind später durchstrichen und mit הקברות בננו überschrieben worden.

רבינו גרשם שהאיר עיני הגולה בתורתו¹⁾: רבינו שמעון הגדול שטרח
עבור קהילות ובטל גזירות: רבינו שלמה שהאיר עיני הגולה בפירושו:
רבינו יעקב ורבינו שמואל אחיו שהיו מרביצים תורה בישראל: מר יצחק
ומרת בילא שבטלו מכם מקופליניץ: רבינו מאיר בר ברוך שהרביץ
תורה בישראל:

לאחר זכרת נשמות מוכרין.

יזכור אלהים נשמות כל הקהילות כמו נשמת אברהם יצחק ויעקב
שנהרגו ונסקלו ונשרפו ונחנקו ונשחטו ונטבעו ונאפנו ונתלו ונקברו חיים
על ייחוד השם בשביל שכלו הוא יזכור אותם עם הצדיקים וצדקניות
בגן עדן ונאמר אמן:

יזכור אלהים נשמות כל הקהילות כמו נשמת אברהם יצחק ויעקב
שטרחו עבור קהילות ובטלו גזירות ובטלו מכסים והוציאו ספרי תורות
מידי גוים בין שהניחו עבורם בין שלא הניחו עבורם בשביל שעשו הוא
יזכור אותם עם הצדיקים וצדקניות בגן עדן ונאמר אמן:

אשרי²⁾ יקום פורקו³⁾ מי שעשה נסים⁴⁾

בשבת שלפני שני וחמישי שני.

מי שברך אברהם ויצחק ויעקב הוא יברך את כל הקהל הזה
שמקבלים עליהם תענית שני וחמישי ושני ושמשכימים ומעריבים לבית
התפלה. המקום ישמע תפלתם ויקבל תעניתם ויצילם ויוציאם מכל צרה
וצוקה עם כל ישראל אמן: אשרי⁵⁾:

ביום שקורין 'איש כמתנת ידו'.

מי שברך אברהם יצחק ויעקב הוא יברך את כל הקהל הזה
שמתרבים לתת צדקה ושמשכימים וכו' [u. s. w. wie oben]:
אב הרחמים וכו'⁶⁾ יהללו⁷⁾ יזכור השם⁸⁾

Zwei Seelengebete in altfranzösischer Sprache.

רְמִימָר דִּי (יזכור השם⁹⁾ שְׁפִירָמָא (נשמת) דפלוני בן פלוני

¹⁾ Über בתורתו steht in der Hds. noch בתקנותיו.

²⁾ Anfang des aus Ps. 84, 5, 144, 15 und Ps. 145 bestehenden Gebetstückes.

³⁾ Die beiden im Memorbuch vollständig niedergeschriebenen chaldäischen, einst in Babylon verfaßten Gebete stimmen mit den in den heutigen Gebetbüchern abgedruckten bis auf eine kleine Variante überein; es fehlt in ihnen יברך יהוה und יתבון ויחיו.

⁴⁾ Gebet bei Verkündigung des Neumonds, von der heutigen Fassung kaum verschieden. Hinter וגאל אותנו fehlt בקרוב. Die Formel der Verkündigung selbst lautet in der Hds. ר"ח פלוני כיום פלוני יהיה הקב"ה לשון ולשמה עלינו ועל כל ישראל. ⁵⁾ S. oben Note 2.

⁶⁾ Bekanntes Gebet für die Märtyrer. Es entspricht der jetzt gebräuchlichen Fassung bis auf einige kleine Varianten. Für נפשים steht hier עצמים und hinter וינקום folgt בימינו, welche La. verschiedene Memorbücher bewahrt haben, wie beispielsweise die von Mainz, Pfersee, Deutz, Bergheim, Bingen, Münden u. v. a.

⁷⁾ Die beim Einheben der Thora gesprochenen Verse Ps. 148, 13 und 14.

⁸⁾ Die beiden bereits oben verzeichneten Seelengebete sind hier vom ersten Schreiber nochmals wiederholt.

⁹⁾ Die hebr. Uebersetzung des Altfranzösischen steht in der Hds. über den Wörtern.

קִינְיָן שְׁפִירְטֵינָא (כמו שזכר נשמת) דאברהם יצחק ויעקב קי אָד (עבור) לענין
(שחנית) כך וכך לבית הקברות פור אמור (עבור מו) כי פֿויש (שעשאו)
אִיל (הוא) לְמִימְרָד (יוכרהו) עם צדיקים בנן עדן אמן: מי שברך וכו' ¹⁾:
רְמִיקְרָא דִי לְפָרִיש רפלונו בר פלונו קימלִפְרִיש דאברהם יצחק
ויעקב פור קאִילָה לעשי כך וכך לבית הקברות פור לאמור קי פאי
אִיל רְמִיקְרָא עם צדיקים בנן עדן אמן ²⁾:

VII.

Die im Nekrologium verewigten Gelehrten und Märtyrer, sowie sonstige bemerkenswerte Eintragungen dieser Quelle.

(Siehe Einleitung.)

1. Aus dem 1. Teile des Nekrologiums, Band 2 des Memorbuches.

47^b. ר' שבתאי רביע. רבינו יהונתן שהניחו עבורו והוב. ר'
יהואל ואשתו מרת רחל בת ר' שמואל שהניחו שני ספרי תורות
ומחזור ובנו בית הכנסת של נשים והמקוה ועשרה זקוקים לקנות לעניים
חטין בפסח ועשרה זקוקים לצורך נרות לשבתות ולמועדים בבית הכנסת
ועשרה זקוקים לצורך השמן להדליק בזכויות לכל ימות השנה וארבע
זקוקים לצורך נרות לעניים לשבתות ולמועדים ושלושה מעילים ושאר הקדשות
אשר הניחו. ר' שמואל בר שלמה ואשתו מרת בילט שנחנו קרקע לקהל
ובנו בית הכנסת עליו. רבינו אלעזר בן רבינו יהודה רביע. ה'ר' יצחק
בן רבינו יהונתן רביע. מרת רחל בת רבינו יהונתן חצי זקוק לבית
הכנסת. ר' אלכסנדר בר משה הכהן רביע ובנה מגדל של עץ. הרב
ר' שלמה בר אברהם ואשתו מרת גוטרט רביע וחצי. רבינו שמואל

¹⁾ Von jüngerer Hand folgt hier der jetzt noch übliche Segen für die Gemeinde.
Die Schrift ist verblasst.

²⁾ Nachstehend geben wir diese beiden im Original in hebräischer Quadratschrift
verzeichneten Seelengebete in altfranzösischer Sprache mit lateinischen Typen wieder:

I. Rememra ^{a)} Dē spirteine ... coume spirteine ... ki ad^{b)} layés^{c)} ... pour amour ki^{d)} fe-
sis^{e)}, cil le^{f)} memred^{g)} ...

II. Remaumbre Dē l'esprit ... coum l'esprit de ... pour qu'il a laissé ... pour l'amour qui
feit^{h)}, il remembra ...

^{a)} Oder rememre. ^{b)} Auslautendes d und s verstummen etwa in der
zweiten Hälfte des XII. Jahrhunderts oder in der ersten Hälfte des XIII. Die
Orthographie hat die stummen Laute noch länger festgehalten. ^{c)} s ent-

weder: 1) überflüssig, weil nach Analogie der verstummtten s hinzugefügt (siehe
Note b), 2) verschrieben, oder 3) wegen eines folgenden Plurals. ^{d)} Ki irr-
tümlich für ke = que; afz. pour amour que = parce que. ^{e)} = fesis(t), Con-

tamination aus den beiden altfranzösischen Formen fez und fist (feist) < lat.
fecit. Vgl. z. B. Pass. Chr. vv. 108, 176. ^{f)} le oder besser li. ^{g)} Es finden

sich afz. mem(b)rer und remem(b)rer gleichbedeutend. ^{h)} = feist, nfz. fit.
Das zweite Stück zeigt bedeutend jüngere Sprachformen als das erste.

Vgl. zu dem ersten altfranzösischen Seelengebet noch Neubauer in Rev. IV, 6.

בן רבינו ברוך זהוב. מרת יסכה ומרת יינטיל בנות רבינו שמואל חצי
 רביע. ר' אשר הנהרג בר' שלמה הניח תפילות. 48^a. מרת גוטא בת
 ה'ר' אורשרגו חצי רביע. ר' יצחק בן ה'ר' יוסף חצי רביע. ר' יצחק
 בר' אברהם ואשתו מרת בת שבע רביע וחצי ובנו רצפה בבית הכנסת.
 ר' אברהם בן ה'ר' שלמה חצי רביע. מרת בילט בת ה'ר' שלמה חצי
 רביע. ר' אברהם בר' יצחק ואשתו מרת גוטא ג' רביעים ותקנו
 תרומות¹⁾ לפני ארון הקודש. ר' אברהם בר' יחיאל הכהן ואשתו מרת
 מינה בת ה'ר' פסח הכהן רביע. ר' מנחם²⁾ הנהרג בר' שמואל הלוי רביע.
 ה'ר' אורשרגו בר' אברהם ואשתו מרת חנה חצי רביע. 48^b. הרב ר'
 ישראל בן ה'ר' אורשרגו ואשתו מרת יינטיל בת ר' שלמה חומש
 ללמוד בו נערים וחצי רביע³⁾ לחולים. ר' גרשם בר' משה שנתוסר
 ביסורין קשין בריסק איברים באופן על ייחוד השם והניחו עבורו
 חצי רביע. ר' שלמה בן ה'ר' אורשרגו וקוק וחצי וקוק לחולים. ר'
 קלונימוס בר' שמואל הכהן ואשתו מרת חנה בת ר' יחיאל שני חומשים
 ללמוד בהם נערים ועשרה ליטר' הליש לקנות בהם יין בפסח לעניי העיר
 וארבע וקוקים וי"א ליטר' וחצי הליש לחולים. 49^a. משה הנער בר'
 יוסף שאחוזו גלגל רחיים ונחנק חצי רביע. ר' ברוך בר' בנימין חצי
 וקוק לתקן דרך לבית הקברות. 49^b. מרת רחל בת ר' דוד הלוי
 ג' וקוקים עבור לחם למוצאי פסח לעניי העיר וקוק לחולים. ר' שמואל
 בר' שלמה ואשתו מרת אוטיליא בת ר' פסח הלוי שהניחו עבורם
 מגילה וסליחות ויוצרות וב' וקוקים לבית הכנסת וי"ח ליטר' הליש לבית
 הקברות. מרת גוטא בת ה'ר' ישראל רביע וחצי רביע לחולים. ר'
 אברהם בן ה'ר' ישראל חצי רביע. ה'ר' אברהם בן חננאל וקוק וחצי.
 מרת יסכה בת ה'ר' ישראל חצי רביע. 50^a. הרב ר' מנחם בן ה'ר' שמואל
 הלוי חצי רביע ללמוד נערים. ר' אברהם בר' אלעזר הלוי הנהרג
 רביע. ר' שלמה בר' אליקים הלוי ואשתו מרת ברונא בת ר' יהודה
 בנו בימה של אבנים בבית הכנסת וכיפות בחומה וחמשה וקוקים עבור
 לחם לעניי העיר כמוצאי פסח ושמנה וקוקים ללמוד נערים ועשרה
 ליטר' עבור נרות לבית הכנסת וב' וקוקים לחלוק לעניי העיר ב'
 וקוקים וחצי לחולים וקוק לבית הקברות וב' ליטר' הליש לבית הכנסת
 וספר תורה לקהל. ר' יחיאל בר' דוד רביע וספר רפואות. משה בר'
 משה הנטבע לומ'. ר' אברהם בר' מרדכי הנטבע חצי רביע. 50^b. מרת
 חנה בת ה'ר' אורשרגו חצי רביע. ר' מרדכי בר' יוסף הנהרג על
 קדוש השם חצי רביע. ה'ר' אשר בר' משה רביע. ר' נתן בר' צמח
 ליטר' וחצי הליש לאבנים להחיצה. 51^a. ר' יצחק בר' יעקב ואשתו

1) Die Vokalzeichen befinden sich in der Hds.

2) Das ursprünglich im Text stehende ~~מישה~~ ist durchstrichen und mit מנחם überschrieben worden.

3) Diese Spende steht zweimal in der Hds.

מרת בלט הניחו חומש תרגום לקהל. ר' יחיאל בר שלמה ואשתו
 מרת גוטא בת ר' יעקב הלוי ספר תורה ופירושי חומש וה' ליט' וחצי
 ללמוד נערים וג' ליט' לתלמידים ליט' לנר בבית הכנסת וב' ליט' ל
 לבית הקברות ליט' לעניי העיר וזקוק לחולים. ר' יצחק בר אשר
 וזונתו מרת דולצא שנשרפו על ייחוד השם. ר' יצחק בן הקדוש ר'
 מנחם ס' הלוי ללמוד. 52^a ר' שלמה בן ה'ר' ידידיה חצי זקוק
 ללמוד נערים. ר' שלמה מקירפערק ל' הלוי. מרת צפורה בת ר' מנחם
 חצי זקוק ללמוד נערים וליט' הלוי לנרות וטיפיט אחד. הקדוש ר'
 יעקב בר יצחק שמסר עצמו לשרפה על קדוש השם. 52^b ר' יצחק
 בן אברהם אבינו הנשרף על קדוש השם. 53^a ר' שמואל הנהרג
 בר אלעזר חצי זקוק ללמוד. ר' ברוך בר יחיאל הנהרג חצי רביע.
 53^b החבר ר' אליעזר בר מנחם הלוי הנהרג ליט' הלוי ללמוד חצי
 ליט' לבית הקברות חצי ליט' לחולים. ר' עתניאל בר יחיאל הנהרג ס'
 הלוי ללמוד. מרת מיימונא בת ר' יחיאל הלוי חומש עברי וחצי מחזור
 וספר תורה וב' ליט' ללמוד וליט' לעניי העיר. מרת ריכחית ו' מנקי לבית
 הקברות. 54^a ר' מנחם בר יעקב הנהרג חצי ליט' ללמוד וס' הלוי לבית
 הקברות וס' הלוי לחולים. 54^b ר' משה בר יצחק הלוי הניח ספר תורה
 לקהל ושבעים ליט' הלוי לבית הכנסת ושבעים ליט' הלוי עבור נר של
 שעה להדליק יום ולילה לפני ארון הקודש ועשרים ליט' לבית
 הקברות ועשרים ליט' לקנות חטין לעניים בפסח¹⁾ ועשרה ליט' ללמוד
 נערים וחמשה ליט' לחלק לעניי העיר וזקוק לחולים ועשרים ליט' ל
 לבחורים הלומדים לפני הרב. ר' צדוק בן הקדוש ר' משה חצי ליט'
 לבית הקברות. ר' יצחק בן הקדוש ר' יוסף זקוק לחולים וחצי זקוק
 לבית הכנסת וחצי זקוק לבית הקברות. 55^a ר' אלעזר בר יצחק הלוי
 הנהרג ליט' הלוי ללמוד וליט' לבית הכנסת וחצי ליט' לחולים וחצי ליט'
 לבית הקברות. 56^a ר' שמואל בר אליעזר הנהרג ס' הלוי לבית הכנסת
 וס' הלוי לבית הקברות וס' ללמוד. ה'ר' פרץ בן ה'ר' מנחם חצי ליט'
 ללמוד וחצי ליט' לבית הקברות. ר' אפרים בן הקדוש ר' נחמיה ו'
 ליט' וחצי עבור שמן להדליק בבית הכנסת ו' ליט' וחצי עבור יין לעניים
 בראש השנה וב' ליט' לחולים ליט' ללמוד ליט' לבית הכנסת ליט'
 לבית הקברות. 56^b ר' שמשון בר אשר הניח ספר תורה וחומש
 ושני חצי מחזורים ושני כוסות של כסף לעשות בהם קדוש והבדלה
 בבית הכנסת ועשרה ליט' עבור יין לקידוש ולהבדלה ולברית מילה
 ועשרים ליט' ללמוד נערים ושנים עשר ליט' לעניים ו' ליט' וחצי עבור
 שמן להדליק בבית הכנסת וה' ליט' לחולים וג' ליט' לבית הקברות
 והתפילות לפני החזן. ר' עזריאל בן החבר ר' אליעזר הנהרג הניח

1) Später mit den Vokalzeichen für Elieser versehen.

2) Später geändert לראש השנה.

ספר תורה לקהל. ר' שמשון הצרפתי בר שלמה ליטר' הלוי' לבית הקברות. 57^a ר' משה בר אברהם הכהן ואשתו מרת יינטיל בת ר' שמואל הכהן ספר תורה וחומש ומחזור וחצי מחזור ושלישים ליט' לקרקע של קהל ושלישים ליטר' לבית הקברות וט' ליטר' לבית הכנסת וה' זקוק' לעמולי תורה ועשרה ליטר' עבור יין לעניים בפסח וו' ליט' וחצי עבור שמן להדליק בבית הכנסת וה' ליט' עבור נר של שעווה להדליק בראש השנה וג' זקוקים לחולים וב' זקוקים לבנין הבית וקנה הדרך לבית הקברות. (מרת גוטרט בת הקדוש ר' חכים ליט' וחצי לבית הכנסת וליט' לחולים ב' ליט' וחצי לקנות חטים לעניי העיר לצורך פסח מן הריוח וה' ליט' לבית הקברות וה' ליט' להדליק נרות בבית הכנסת לראש השנה ולימים טובים וה' ליט' ללמוד נערים. ר' יוסף בר פסח הלוי ליטרא לבנין המגדל. ר' שלמה בר פסח הלוי הנהרג חצי ליט' לבית הקברות וחצי ליט' לחולים וחצי ליט' להדליק נרות וחצי ליט' ללמוד נערים. 57^b ר' יועץ בר אברהם זקוק לחולים חצי זקוק לבית הקברות י' ליט' וחצי ללמוד נערים וספר תורה וד' ליט' לתקן הבאר וט' על הבית. ר' עבדיה בר יום טוב ו' ליט' לעמולי תורה לפני הרב ה' ליט' עבור חטין לעניים לצורך פסח ה' ליט' לתקן המנורות לפני ארון הקדוש וב' ליט' לתקן הפתח לבית הכנסת וג' ליט' לבית הקברות וליט' לחולים. מרת מייא בת ר' בורקרט ששה מנק' לבית הקברות. החבר ר' פנחס בן הקדוש ר' מנחם הניחו עבורו חצי ליט' הלוי' עבור שמן. מרת מיכל בת הקדוש ר' אברהם ס' הלי' לבית הקברות. מרת גוטלין בת הקדוש ר' יחיאל הכהן שהניחו עבורה זקוק וחצי לבית הקברות וחצי זקוק לבית הכנסת. ר' משה בן הקדוש ר' יועץ חצי ליט' לבית הקברות. 60^a ר' אורי הנהרג בר שלמה חצי ליט' למאור. 60^b מרת בולבינט בת הקדוש ר' יצחק ס' הלי' לבית הקברות וס' הלי' לבית הכנסת וס' הלי' למאור. שמעון הנער בן הקדוש ר' יצחק ס' הלי' לבית הקברות וס' הלי' לחולים ס' הלי' לעניים. נתן בן הקדוש ר' יוסף חצי ליט' לבית הקברות וס' הלי' למאור. הרב ר' ידידיא¹⁾ בן ה' ישראל חצי זקוק לבית הקברות. מרת ריכנצא המילדת ס' הלוי' לבית הקברות וס' הלוי' לבית הכנסת. 61^a ר' אביגדור בן הרב ר' שמואל הלוי חצי ליט' לבית הקברות חומש תרגום. הקדוש ר' יוסף בר יצחק (שהניחו עבורו חצי ליט' לבית הקברות) שנתייטר ביסורין קשין על ייחוד השם.

¹⁾ Mit diesem Nekrolog beginnt eine neue Schrift. Der Nekrolog vor ihm, die junge Frau Gutlin, Tochter R. Samuels, betreffend, war der letzte, welchen Isak b. Samuel aus Meiningen verzeichnete. Nach dem Nekrologe folgt die wahrscheinlich von einem Zeitgenossen herrührende Notiz קודם הגורה עד כאן היה קודם הגורה, was Carmoly irrtümlich mit der Jahreszahl 560 ergänzt. — Der folgende Teil des Nekrologiums rührt von verschiedenen Schreibern her.

²⁾ Aleph in der Hds.

61^b. ר' דוד בר משלם החזון הניח שני פירושים לעמילי תורה. ר' יחיאל בן ה'ר' ישראל חצי ליט' לבית הקברות וחצי ליט' לבית הכנסת. 62^b. מרת שרה בת ה'ר' נתן ליט' הל' לבית הקברות וליט' למאור. ר' יחיאל בר יוסף הנהרג חצי זקוק. ר' חזקיה בן הקדוש ר' יצחק רביע צרוף לבית הקברות. 63^a. ר' יהודה בר יוסף הנטבע זקוק לחולים ליט' הל' לבית הכנסת ליט' הל' לבית הקברות. 63^b. ר' יחיאל בן הקדוש ר' אשר הלוי ס' הל' לבית הקברות. ר' יעקב בן אברהם אבינו ליט' הל' לבית הקברות. 64^a. ה'ר' ראובן ב'ה'ר' יהודה וזוגתו מרת שמחה בת ר' פריגורס זקוק לבית הקברות. ר' מאיר בן הרב ר' יצחק חצי ליט' הל' לבית הקברות. מרת אסתר בת הקדוש ר' יחיאל ס' הל' לבית הקברות וס' הל' למאור. 64^b. ה'ר' יצחק בר נריה הכהן חצי ליט' הל' לחולים חצי ליט' הל' לבית הקברות חצי ליט' הל' ללמוד נערים. ר' יחיאל בן הקדוש ר' יעקב הכהן לטר' הל' ללמוד נערים. 65^a. ה'ר' אושעיא בר ישעיא ג' ליט' הל' לבית הקברות ג' ליט' הל' לחולים. מרת יוטא בת ה'ר' יצחק חצי ליט' הל' לבית הקברות וחצי ליט' לחולים. 65^b. מרת יקרה בת ר' בנימין ס' הל' לבית הקברות ליט' הל' ללמוד נערים וליט' הל' שבנו הקהל הקדש. ר' מאיר בן הקדוש ר' יהודה חצי ליט' הל' לחולים וחצי ליט' הל' לבית הקברות. ר' יעקב בן הקדוש ר' יוסף וזוגתו מרת מינא בת הקדוש ר' משה חצי זקוק לבית הקברות וחצי זקוק למאור. 66^a. מרת ליליא בת הקדוש ר' דוד זקוק לחולים ו' ליט' הל' לחטים זקוק לבית הקברות ח' ליט' הל' ללמוד נערים. ה'ר' עזרא בר פלטיאל ס' ²⁾. 66^b. ר' משה בן ה'ר' מנחם הלוי ס' הל' לבית עלמין. ר' ברוך בן הקדוש ר' יחיאל ס' הל' לבית עלמין. 67^b. ר' אלכסנדר בן ה'ר' נתן ליט' הל' לבית הקברות וליט' הל' ללמוד נערים וליט' הל' לבית הכנסת. ר' ישראל בן ה'ר' מרדכי חצי זקוק לחולים וחצי זקוק לבית הקברות. ר' אליה בר יוסף נשרף על ייחוד השם. החבר ר' שמואל הנהרג בר יהודה חצי ליט' הל' לחולים וחצי ליט' לבית הקברות. 68^a. החבר ר' יהודה בן הקדוש ר' נתן חצי ליט' הל' לבית הקברות חצי ליט' לחולים חצי ליט' ללמוד נערים וחצי ליט' למאור. 69^a. החבר ר' אברהם בן החבר ר' יצחק הנקדן ס' הל' לבית הקברות ס' הל' לחולים. ר' קלונימוס בר משה הנהרג ליט' לחולים ליט' לבית הקברות. ר' חזקיה בן הק' ר' לוי ס' הל' לאורה ס' הל' ללמוד נערים. 69^b. מרת לאה בת ה'ר' יהודה שמואל ³⁾. 70^a. מרת אוגייא בת הקדוש ר' יועץ. 70^b. ר' קלונימוס הנהרג בר יחיאל הכהן ג' ליט' לבית

¹⁾ Orthographie der Hds. ²⁾ Nach 'ס fehlt die nähere Bezeichnung der Spende.
³⁾ Von hier ab sind hin und wieder die gleichlautenden Spenden fortgelassen.

הקברות ג' ליט' לחולים ד' ליט' לאורה וספר תורה לקהל. ר' יחיאל הנהרג בר קלנימוס הכהן החבר ר' יחיאל בן ה'ר' יהודה חצי ליט' לאורה. 71^b יהושע בן הקדוש ר' שלמה ס' הלוי לבית הקברות ס' הלוי לאורה. מרת יוטא בת הקדוש ר' יצחק ליט' לבית הקברות וג' ליט' לחולים. ר' משה בר שמואל הכהן הנהרג חצי ליט' לבית הקברות וחצי ליט' לחולים. ר' שמריה בן ר' מרדכי הנהרג חצי ליט' לבית הקברות וחצי ליט' לחולים. 72^a מרת יינטא בת ר' אשר הנהרגה ד' ליט' לבית הקב' וג' ליט' לחולים וב' ליט' לבית הכנסת ליט' לעניי העיר. ר' יוסף בר שמואל הנהרג הכהן ליט' לבית הקברות וליט' לחולים וליט' לאורה וליט' ללמוד וליט' לבית הכנסת. ר' אברהם בן ה'ר' מנחם ליט' לבית הקברות וב' ליט' לאורה. 72^b החבר ר' אפרים בן הרב ר' מאיר ב' ליט' לצורך מחזור הקהל. מרת רבקה הוקינה בת האשל הגדול מורנו רבנו מאיר (מרוטנבורק) ב' ליט' ללמוד נערים. ר' משה הנהרג בר הושעיא חצי ליט' לבית הקברות וחצי ליט' לאורה. 73^a מרדכי הנער בר משה הנהרג ב' ליט' לבית הקב' וליט' ללמוד נערים וליט' לאורה. שמריה הנער בר יוסף הנהרג ס' הלוי לבית הקברות. מרת יוטא בת הקדוש ר' שמואל 73^b מרת יוטא בת הקדוש ר' יחיאל ר' יהודה בר שמואל הלוי וזוגתו מרת דולצא ושלושה בניהם שנשרפו על ייחוד השם נתנו חצי ליט' לאורה וחצי ליט' ללמוד נערים. ר' יוסף בן הקדוש ר' אשר שהניח עבורו ד' ליט' לבית הקברות וד' ליט' ללמוד נערים וד' ליט' לאורה וד' ליט' לצורך מחזור לפני החזן בבית הכנסת וד' ליט' לחולים וד' ליט' לעניי העיר וספר תורה לקהל. 74^a הגר' בן אברהם אבינו הנהרג ליט' וחצי ללמוד נערים. ר' משה בן החבר ר' יקותיאל הנהרג 74^b נערה שרה בת ר' משה הלוי הנהרג ס' הלוי לבית הקברות. ר' שמואל בן הקדוש ר' מרדכי 75^a מרת חוה בת הרב ר' שמואל הלוי 75^b מרת חנה בת הקדוש ר' לוי ר' ברוך בן הקדוש ר' יצחק מרת חנה בת הקדוש ר' יוסף ר' אליעזר בן הקדוש ר' אברהם ס' הלוי לבית הקברות. 76^a ר' אשר בן הקדוש ר' יצחק הרב ר' אליעזר חיים בן הרב ר' אליעזר ליט' לבית הקברות ליט' לאורה ליט' לחולים. 76^b מרת מינל בת ר' דוד הנקדן 68^a ר' אפרים בן הקדוש ר' יצחק ר' חזקיה בן הקדוש ר' אברהם 78^b מרת גנענלין בת החבר ר' נתן פרנס מרוטנבורק 79^a מרת בלומא בת ה'ר' יהודה מרת גוטא הגיורת ט' דינר' לבית הקברות. 79^b הרב רבי פרץ יהודה בן הרב רבי יום טוב

¹⁾ Über der Linie.

²⁾ Carmoly ergänzt בן יצחק.

80^b. ה'ר' אברהם ב'ה'ר' סעדיה חצי לוי' ללמוד נערים. 84^b. מרת פסלון בת א'א' ג' לוי' לחולים ג' לוי' לבית הקברות ב' לוי' לאורה ב' לוי' ללמוד נערים: (בוה הוחל ק"בל¹) ר' מושלם בן הקדוש ר' אפרים 85^a. (בוה הוחל שנת ק"גל²) 85^b. מרת צרויה בת ה'ר' אברהם ג' לוי' לאורה ב' לוי' לבית הקברות 87^a. (בוה הוחל שנת ק"דל³) ר' יצחק בן הקדוש ר' יהודה ר' משה בן הקדוש ר' דוד לטרא לבית הקברות. ר' אשר בן הקדוש ר' דוד מרת ביילא בת ה'ר' יהודה ליטרא לב' הק' לטרא ללמוד נערים. ר' אברהם בר שמואל הנהרג חצי לטרא לבית הקברות. 88^a. מורנו הרב ר' מאיר בר אורי⁴ ב' לוי' לחולים ב' ליטרא לאורה לוי' לב' הק' לטרא לעניי העיר לטרא לבית הכנסת. 88^b. הקדוש ר' משה בר שלמה ר' שלמה בר אליעזר הנהרג (ישנ[ת] ק"ול⁵). 89^a. מרת שרה בת ה'ר' מאיר ר' עזריאל בן הקדוש ר' עזריאל הלוי ג' לוי' לחולים ג' לוי' לבית הקברות ג' ליטרא ללמוד נערים ג' ליטרא לאורה ב' ליטרא בחיטין:

2. Aus dem 2. Teile des Nekrologiums, dem 3. Bande des Memorbuches.

[Die Nekrologe sind chronologisch geordnet.]

196. יזכור אלהים נשמת ר' שמואל בן הקדוש ר' נתן הלוי עם נשמ' אברהם יצחק ויעקב עבור שהניח מאתים לוי' לבית הקברות וחמישים לוי' להקדש ומלית ושרגניש וחמישים לוי' ללמוד נערים בשכר זה הקב"ה יניח נפשו עם שאר צדיקים בנן עדן ונאמר אמן. יזכור אלהים נשמת ר' יעקב בר יקותיאל הכהן עבור שהניח מאה וחובים לבית הקברות⁶

206. תמוז קל"ה. ר' קלונימוס בן הקדוש ר' ברוך הכהן שהניח ארבעה וחובים להקדש (קל"ה): 215. ט' אלול קל"ו. ר' שמואל בן הקדוש ר' יחיאל שהניח עשרה ליטרא להקדש ושמונה עשר ליטרא לבית הקברות. 216. כ"ב אייר קל"ה. הקדוש ר' שמעון בר אפרים והקדוש ר' דוד בר יקר שהניחו ה' וחובים לבית הקברות. ר' יקר בן הקדוש ר' יקותיאל עבור שהניח ה' וחובים למאור. ה' מרחשון קל"ט ר' ידידיא בן הרב ר' אליעזר שהניח ד' וחובים להקדש: 223. י"ד

¹) Notiz am Rande aus der Zeit, in welcher die Eintragungen gemacht wurden.

²) Auch diese Jahresangabe gehört, wie die zwei noch folgenden, der Zeit der Abfassung an.

³) Diesen Nekrolog hat Carmoly später in einer Lücke der S. 88a wiederholt, indem er das aus den einzelnen Zeitangaben richtig ermittelte Jahr hinzusetzte und zwar: הרב רבי מאיר בר אורי נפטר לחיי עולם ק"ה לפרט:

⁴) Diese beiden Nekrologe finden sich auch S. 205, wo sie aber, weil stark verblasst mit Tinte überzogen sind. Im 2. Nekrolog ist aus dem Jekuti'el Jehuda geworden.

תשרי קמא. הנערה רחל בת החבר ר' יקותיאל שהניחה והוב להקדש
 והוב למאור והוב לעניים לירושלם: 224. כסליו קמא. ר' שמואל
 בן הקדוש ר' משה שהניח ליט' ריג' להקדש: שבט קמא.
 יצחק בן הקדוש ר' שלמה שהניח ו' והובים להקדש. 225. חצי
 כסליו קמב. ר' יעקב בן הקדוש ר' ברוך שהניח חמשה והובים
 להקדש. 228. תשרי קמב. מורנו הרב רבי יצחק בן החבר ר' פרץ
 עבור שהניח ליט' וחצי להקדש: 230. ו' ניסן קמב. מורנו הרב
 רבי יקותיאל בן החבר ר' דוד ה' והובים להקדש ה' והובים
 ל[בית ה]קברות ה' והובים לירושלים ו' והובים לצמריש לבבנבערק.
 ה' אייר קמב לפר'. מורנו הרב רבי משה בר יקותיאל הלוי שהניח
 ה' והובים להקדש. 232. בחול המועד בפסח י' בניסן יום ג' קמט.
 יזכור אלהים נשמת מרת ורמוט בת הקדוש ר' משה הלוי עבור
 שהניחה ג' והובים להקדש וג' והובים ל[בית ה]קברות וארבעה והובים
 לעניי ירושלים בשכר זה הקב"ה ישים חלקה עשצבעא: יזכור
 אלהים הרוגי ושרופי פרגא ענאוי שררו עבור שמסרו נפשם על
 ייחוד השם בשכר זה מורנו הרב רבי מנחם בר אשר ענאוי
 עבור שנהרג ונשרף על ייחוד השם¹⁾ . . . 209. ר' אלעזר בן מורנו
 הרב רבי יקותיאל עבור שהניח ח' ליט' להקדש וח' למר' לעניי
 ירושלם. כג ניסן קנל: ר' קלונימוס בן הקדוש ר' גרשם עבור
 שהניח ב' ליט' להקדוש ה' טבת קנב. 210. קנב יום ו' ח' בסיון.
 ר' עקיבא בן הקדוש ר' יקותיאל הלוי עבור שהניח ב' ליט' להקדש.
 228. קמב כ"ד שבט ליל חמישי²⁾. יזכור השם נשמת הרוגי שוובך
 עבור שמסרו נפשם על קדושת השם בשכר וכו'. . . . 229. יזכור
 אלהים נשמו קדושי הרוגי נורדלינגן ענאוי עבור שמסרו נפשם
 . . . יזכור אלהים נשמות קדושי הרוגי וריאנשטט כנשמת אברהם
 שמסרו נפשם על קדושת השם בשכר זה תהא נפשם צורה
 בצרור החיים בגן עדן ונאמר אמן:

¹⁾ Derselbe Nekrolog findet sich S. 210 noch einmal von jüngerer Hand mit Angabe des Datums: קהילה כפרגא גורות קן לפ' יום אחרון של פסח

²⁾ Dieses am Rande stehende Datum ist mit Tinte überzogen. Die Buchstaben ähneln den Schriftzügen Carmoly's.